

Vägledning för samtalsledare, kurs B

Eleverna inom den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare har olika erfarenhet av provsammanhang och kommer till det muntliga delprovet med olika förväntningar på vad som kommer att hända under samtalet och vad som förväntas av dem. Några elever löser uppgifterna mer självständigt medan andra elever behöver mer stöttning. Det är därför av stor vikt att samtalsledaren skapar goda förutsättningar för alla elever att förstå och genomföra uppgifterna på ett likvärdigt vis. Att ge stöttning under samtalen är en balansgång mellan att ge eleven tid att tänka efter och att ställa stödfrågor. Det kan också handla om att vid lämpligt tillfälle indikera att eleven har kommit för långt från ämnet. Stöttningen som ges under delprov Tala bör till sitt innehåll vara likartad i de olika kursproven men graden av stöttning förväntas minska från kurs B till kurs D.

Att tänka på vid genomförande av delprov Tala

- **Skapa en avslappnad stämning**

Provsammanhanget kan leda till nervositet för vissa elever. Det är därför viktigt att försöka skapa en avslappnad stämning, använda ett språk som ligger på nivå för kursen och anpassa talhastigheten.

- **Ge eleven utrymme och tid att prata utan att avbryta**

Var inte rädd för att det ibland kan bli tyst under samtalet. Ge eleven utrymme och tid att tänka efter innan nya frågor ställs.

- **Uppmuntra och bekräfta eleven**

Använd bekräftelsesignaler som till exempel hummande och nickar för att visa intresse och uppmuntra eleven att fortsätta prata. Om eleven söker efter bekräftelse kan man i vissa fall kort återkoppla till vad eleven tidigare har sagt för att visa att man följer med i det eleven berättar om, exempelvis *Så du jobbar på helgen* eller *Jaha, du har tre barn*. Undvik värderande kommentarer som *bra* då sådana kommentarer skulle kunna uppfattas som en bedömning av elevens språk och störa elevens tal.

- **Signalera när en ny fråga ska introduceras**

Vid vissa tillfällen är det naturligt att introducera en ny fråga när elevens berättande avstannar. I andra fall kan man som samtalsledare behöva kort sammanfatta det eleven har sagt och därefter introducera en ny fråga, exempelvis *Okej, nu har du berättat om dig själv, då tänkte jag att vi ska ta en ny fråga*.

- **Anpassa instruktioner och frågor utifrån elevens berättande**

Det kan exempelvis innebära att en stödfråga som *Vad brukar du göra där?* omformuleras till *När du är hemma, vad brukar du göra där?*. Det kan också innebära att samtalsledaren väljer bort sådana frågor som eleven redan har berört. Samtalsledaren kan även ställa uppföljande frågor, exempelvis med utgångspunkt i frågeord, som *Vilka personer träffar du i skolan?*. Det är dock viktigt att frågorna inte leder eleven bort från uppgiftens ämne. Om eleven berättar om en park och att hen brukar spela fotboll där är det exempelvis mindre lämpligt att ställa

följdfrågor om eleven brukar gå och se fotbollsmatcher ofta eller titta på fotboll på tv, frågorna bör i stället beröra parken.

Stöttning i olika situationer

Nedan ges förslag på hur man som samtalsledare kan agera i olika situationer. Tanken är att förslagen ska ge en uppfattning om hur aktiv samtalsledaren förväntas vara under samtalet och vilken sorts stöd samtalsledaren bör ge eleven.

- **Om eleven inte förstår uppgiften eller frågan**

Omformulera och förklara ord och/eller instruktioner. Ge därefter exempel på vad eleven kan berätta om, exempelvis *Berätta om ett arbete eller en praktik som du har eller har haft, du kan till exempel berätta om ett arbete eller en praktik i ditt hemland eller här i Sverige.*

- **Om ämnet väcker starka känslor hos eleven**

Börja med att försöka styra in eleven på en mindre känslig del av uppgiften, till exempel genom att introducera en ny stödfråga. Om ämnet riskerar att begränsa möjligheterna att göra en tillförlitlig bedömning, byt uppgift. Låt eleven tala klart och presentera en ny uppgift utan att poängtera att den förra uppgiften inte fungerade.

- **Om eleven har svårt att komma igång med uppgiften**

Ge eleven tid att tänka. Efter en stund kan man ge som inspiration några exempel på vad eleven kan berätta eller resonera om. Om eleven även därefter har svårt att komma igång, ställ någon av uppgiftens stödfrågor.

- **Om det är uppenbart att eleven återger ett inövat tal**

Avvakta till dess att eleven gör en paus i sitt berättande och introducera därefter en ny stödfråga.

- **Om det är otydligt vad eleven talar om**

Be eleven om ett förtydligande, exempelvis *Är det som en park?* eller genom att kort sammanfatta det eleven har sagt, exempelvis *Menar du att du gillar bäst att titta på film ensam?* Om det fortfarande är svårt att förstå eleven, gå vidare till nästa stödfråga utan att poängtera att eleven inte har lyckats göra sig förstådd.

- **Om eleven missförstår eller kommer för långt från ämnet eller frågan**

Försök att styra in eleven på rätt ämne genom att till exempel kort sammanfatta det eleven har pratat om, upprepa frågan eller ge exempel på vad eleven kan berätta om, exempelvis *Okej, jag förstår att du vill fortsätta studera efter sfi. Men på fritiden, när du är ledig, kanske på helgen, vad brukar du göra då?* Om frågan är uttömd, ställ i stället en ny stödfråga eller presentera en ny uppgift. Var dock försiktig och avbryt inte eleven alltför tidigt, i vissa fall återkommer eleven till ämnet på egen hand.

- **Om eleven söker efter ett ord och vänder sig till samtalsledaren för hjälp**

Ge eleven en chans att komma på ordet på egen hand. Därefter kan man fylla i det ord som eleven söker efter. Undvik att ge förslag på hela formuleringar.

- **Om eleven använder ord eller uttryck på annat språk än svenska**

Om eleven använder enstaka ord eller uttryck på annat språk än svenska är det acceptabelt så länge det inte på ett nämnvärt sätt begränsar elevens möjlighet att uppvisa en tillräcklig språklig förmåga på svenska. Ifall det inte är möjligt att förstå eleven eller om eleven vid återkommande tillfällen använder ord eller uttryck på annat språk än svenska, uppmana eleven att försöka uttrycka sig på svenska i stället.

Att undvika vid genomförande av delprov Tala

- **Avbryta eleven mitt i talet**

Så långt det är möjligt bör eleven få möjlighet att hålla igång sitt tal på egen hand. Det finns inget krav på att ett visst antal frågor ska ställas under samtalet. Undvik därför att avbryta eleven endast i syfte att avverka fler frågor.

- **Språkliga korrigeringar**

Undvik språkliga korrigeringar då det kan skapa nervositet och påverka flytet i elevens tal.